

**De Prima Scribendi Origine Et Vniversa Rei Literariæ
Antiqvitate**

Hugo, Hermann

Antverpiæ, 1617

Cap. XXI. De notis Iureconsultorum. De his Magno librum conscripsit.
Iustinianus & Basilius Imperatores earum vsu omnibus interdixêre: bonum
factum, ad vitandas fraudes. Et cetera Notariorum, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71265](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71265)

nota, Θ, nongenta significat; à quâ equi quibus ea iniusta, vocantur σαμπόραι ἢ σαμφοράι, vel σαμφοράι, quemadmodum & κοππατίαι, quibus Kophe seu Koppa iniustum; non autem χαππατίαι: κόππα enim & κάππα valdè distant.

Instrumentum quo notæ hæc imprimebantur, Cælius ait vocatum esse τρυσίππον, vel ἵππου τροχόν, quod erat velut rotula, quæ candens malis equorum inurebatur. Isidorus lib. xx. ultimo capite vocat χαρκατῆρα, & ferrum coloratum, quo pecudibus notæ inuruntur. Sed & victimæ immolandæ cultro notabantur in fronte, vt Scaliger scribit epist. postumâ ad Puteanum; vnde Herodotus & Diodorus ἀσφράγισαν vocant victimam, cuius frons nondum cultro signata est.

CAPVT XXI.

De notis Iureconsultorum.

SCRIPSIT de hoc argumento libellum integrum Magno ad Carolum Regem, his versibus dedicatum:

*Hæc Iuris ἀμείβια lubens Rex accipe Carle,
Offert deuotus quæ tibi Magno tuus.*

Non est instituti mei huc adferre earum exempla; qui volet, ad libellum illum adeat, quem simul cum veteribus Grammaticis excusum nuper vno Tomo ediderunt quidam de literis benemeriti. Illud tantùm moneo, bono fuisse sine eas notas inuentas, sed in Iurisprudentiæ libris longè perniciosius quàm in vllis aliis disciplinis vsurpatas, quorundam Leguleiorum fraude rem optimam pessimè auertente. Tot enim, temporis successu,

ex

ex hisce notis earumq; augurandâ significatione extitère circumventiones, vt Iustinianus Imperator Lege sanxerit, ne quis iis omnino in Iure vteretur, sed omnia perscriberentur. Lib. 1. Cod. titul. 17. De veteri iure enucleando, Lege primâ: *Ne per scripturam aliqua fiat in posterum dubitatio, iubemus non per siglorum captiones, & compendiosa anigmata (quæ multas per se & per suum vitium antinomias induxerunt) eiusdem Codicis textum conscribi, etiamsi numerus librorum significetur, aut aliud quidquam. Nec enim hæc per specialia sigla numerorum manifestari, sed per literarum consequentiam explanari concedimus. & eodem titulo Leg. 2. Eandem pœnam falsitatis constituimus aduersus eos qui in posterum Leges nostras per siglorum obscuritates ausi fuerint conscribere. Omnia enim, id est, & nomina prudentium, & titulos, & librorum numeros, per consequentiam literarum volumus, non per sigla manifestari; ita vt qui talem librum comparauerit, in quo sigla posita sunt, in quocumque loco libri vel voluminis, sciat inutilis se esse codicis dominum: neque enim licentiam aperimus ex tali codice in Iudicium aliquid recitari, qui in quacumque sui parte siglorum habet malitiam, &c. Quod etiam ante Iustinianum in Oriente sancitum à Basilio Imperatore lib. 11. Iuris Oriental. num 11. titul. Περὶ τῶν σημειῶν τῶν ἀειδμῶν. vbi imperat loco notarum arithmeticarum, reponi literas quas etiam rustici facillè legere possent. Quâ Lege ferendâ quàm benè de posteris meriti sint Imperatores, ita commendat Foquelinus, titul. Instit. De vulg. substit. Quis, si eiusmodi velut stigmatum notis deformatos Iuris veteris libros Iustinianus ad nos transmisisset, earum sese laqueis expedire potuisset? aut quis illis reddendis exprimendisq; litium altercationumq; finis fuisset; cùm*

in earum interpretatione Trebonianus ipse frequenter ha-
 sisse deprehendatur? id quod præter Foquelinum
 multis exemplis demonstrat Ioannes Thomas
 Freifius in ep. Pand. Planè vt non incitè Italus
 quidam Proueno Arloto, in facetiis vulgari lin-
 guâ editis (cùm in Prouerbiū abiisset, *Et cetera
 Notariorum*) rogatus, quid quotidie Deum oraret?
 responderit, orare se quotidie tria: Primò, *Signor
 mio, guardate me da furia de villani*. Secundò, *Da gua-
 zambaglio di Medici*. Tertiò, *Da gli & cetera de Notai*.
 Notarij enim per vnā aliquam huiusmodi no-
 tam, &c. res sæpè significant diuersissimas; vt ap-
 paret ex lepidissimâ illâ historiâ, quam Rutilius in
 vitâ Rutilij Iureconfulti narrat his verbis: *Scaurus
 absolutus crimine ambitus, in Rutilij accusatoris sui tabulis
 ostendit has literas, A. F. P. R. easq; sic interpretabatur,
 Actum Fide Publij Rutilij. Rutilius contrâ, sic: Antè Fa-
 ctum, Post Relatum. C. Cannius verò, qui Rutilio aderat,
 exclamauit neutrum significari; sed illud: Aemilius Fecit,
 Plectitur Rutilius. Cui gemina est illa Æsopi diui-
 natio ex literis cippo inscriptis, ter ingeniosissimè
 variata, vt scribit Planudes in eius vitâ. quemad-
 modum & illud Sibyllinum, *Salua Populum Quem
 Redemisti*; tandem ad Romanam Rempubicam
 est translatum hac formulâ: *Senatui Populo Que Ro-
 mano*. Quanto autem damno & periculo in re
 præsertim pecuniariâ fuerit vsus notarum, vel il-
 lo apophthegmate manifestū est, quod Macrobius
 inter iocos Augusti refert lib. II. Saturnal. his ver-
 bis: *Solebat Licinius libertus eius inchoanti opera patrono
 magnas pecunias conferre: quem morem secutus, centum
 promisit per libellum, in quo virgula superducta pars vl-
 tra pecuniæ defectionem protendebatur, vacante infrâ loco.**

Cæsar

Cæsar occasione vsus, priori, alterum centies suâ manu iunxit, spatio diligenter expleto, & affectatâ litera similitudine; geminatamq; accepit summam, dissimulante liberto: qui postea cœpto alio opere, leniter factum suum Cæsari obiecit, libello tali dato: Consero tibi, domine, ad noui operis impensam quod videbitur.

Porro etiamsi seuerissimè notarum vsu Iureconsultis à Iustiniano Cæsare fuit interdictum; non tamen illud vniquam effici potuit, vt duæ illæ notæ ff & **D** à Iurisprudentiæ libris exularent. Prima apud nostros Iureconsultos significat Digesta, vel etiam Pandectas, inquit Ioan. Corass. lib. v. Miscel. Iur. cap. xv. & Alciatus, qui refert apud veteres pro hac nostrâ notâ ff, solitum scribi hoc siglum π , π cum accentu circumflexo; vnde tandem formatum ab indoctis librariolis ff. Digesta autem eodem Pandectarum siglo fuisse significata, quòd Latini olim Digesta, Pandectarum nomine complectebantur. At anonymus quidam interpres Ioannis à Porta scribit Digestorum notam, antiquitus non fuisse π , sed **D** vel **D**, Delta confixum veru curuo, vel lineâ rectâ; quales visuntur in nummis. notam autem illam neotericam ff corruptam esse non ex π , sed ex θ , quâ literâ notabant Thematia Iuris, vt ea vocari cœperunt, postquam à Constantino Romani Imperij sedes tralata est in Orientem, indeque orta Iurisprudentia Græca.